

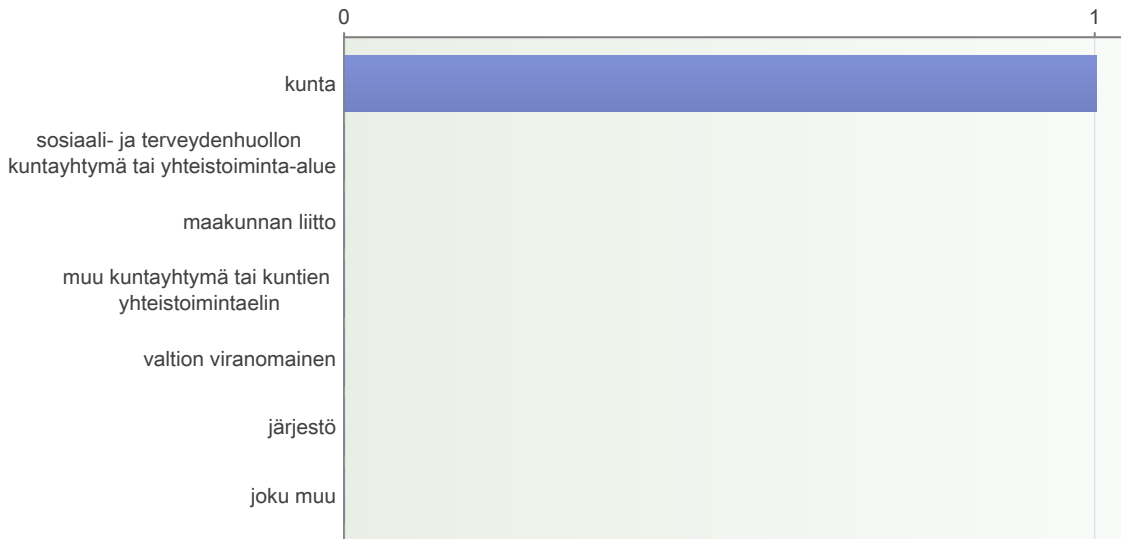
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntöön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Utajärven kunta	Kyösti Juujärvi	kyosti.juujarvi@utajarvi.fi	9.11.2016	Utajärven kunnanhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Laadukkaiden palvelujen saatavuudessa ja saavutettavuudessa on suuri merkitys terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisessa. Yhdenvertaiseen saatavuuteen vaikuttaa olennaisesti valinnanvapausmalli ja siihen liittyvä lainsäädäntö. Koska tämä tulee lausunnon vasta myöhemmin, kysymykseen ei ole mahdollista antaa selkeää vastausta.
Nykyinen sote-palvelujärjestelmä tarvitsee uudistamista sote-palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden näkökulmasta. Uudistamisessa on huomioitava alueelliset ja paikalliset erityisolosuhteet sekä pystyttävä turvaamaan palvelujen tosiasiallinen saatavuus ja saavutettavuus. Erityisesti integraation tavoitteet ovat kannatettavia. Integraation kautta pystytään pitkällä aikavälillä tavoittelemaan tehokkaampiin väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventumista. Haasteena on monia eri palveluja tarvitsevien palveluintegraation toteutuminen. Lisäksi haasteena on sovittava yhteen kuntiin jäävät palvelut ja maakuntien järjestämistä vastaavalle siirtyvät palvelut. Linjaus, että työterveyshuollon asemaan ja perustehtävään ei tulla tekemään muutoksia tuo haasteita palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen, sekä pienten kuntien yhteisesti järjestettyihin ja tuotettuihin palvelujärjestelmiin. Työterveyshuoltoa tulisi kehittää sote-uudistuksen yhteydessä.

4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus tuo säästöjä uusien toimintatapojen ja -prosessien sekä digitalisaation avaamien mahdollisuuksien kautta. Myös uudentyypisellä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöllä, yhteisöllisyyttä rakentaen, saadaan säästöjä.

Kustannusten kasvun hillinnän näkökulmasta keskeistä on palvelustrategiaan pohjautuvan palvelulupauksen määrittely. Maakunnan rahoituksen tason tulee olla oikeassa suhteessa palvelustrategiaan ja palvelulupaukseen. Uusi toimintamalli tarjoaa nykyistä paremmat edellytykset ja välineet toteuttaa toiminnan taloudellisuutta ja rakenteellisia uudistuksia, kuten erityisen vaativan hoidon keskittämisen ja palveluverkon järkiperaistämisen. Tämä edellyttää päätöksentekojärjestelmältä ja johtamiselta kokonaisuoptimoitua, ketteryttä ja päätösten toimeenpanokykyä. Päätöksentekojärjestelmään liittyvän tiedontuotannon tulee olla ajantasaista ja väestön palvelutarpeista lähtevää.

Julkista taloutta on mielekästä tarkastella kokonaisuutena. Näin ollen maakuntauudistuksen tulisi mahdollistaa laaja yhteistyö jäljelle jäävien julkisten toimijoiden kesken. Nykymuodossaan lakiluonnokset luovat jäykän rajapinnan maakuntien ja kuntien välille, hankaloittaen vapaaehtoista yhteistyötä ja sitä kautta estäen säästöjen saavuttamista.

Uudistuksen alkuvaiheessa on integraation edellytysten luomiseksi ja varmistamiseksi varauduttava investointeihin (ICT, tilakysymykset ja laitteet). Sote-järjestäjän ja tuottajan erottaminen sekä valinnanvapausmallin yhtäaikaisten toteuttaminen on riski ohjauksen, integraation ja kustannusten hillinnän kannalta. Toisaalta valtionohjaus ja valtiovarainministeriön kontrolli luovat edellytyksiä kokonaiskustannusten hillintään. Menokehityksen kasvun taittaminen riippuu oleellisesti siitä, miten palveluintegraatio pystytään varmistamaan. Uudistus tuo säästöjä uusien toimintatapojen, -prosessien ja digitalisaation kautta ja tämä taas edellyttää toimivaa tiedon integraatiota.

Uudistuksen rakennejärjestelyt aiheuttavat kunnille kustannuspaineita siirtymävaiheessa ja kuntien investointimahdollisuuksien heikkenemisellä on vaikutus kokonaistalouden kehitykseen. Tämä edellyttää aidon vuoropuhelun toteutumista maakunnan ja valtion välillä.

5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

- Lakiesityksessä on sekä demokratian toteutumista lisääviä että heikentäviä piirteitä. Lakiesitys mahdollistaa demokratian toteuttamisen koska maakunnilla olisi suorilla vaaleilla valitut valtuustot. Uuden maakunnan konserniperusteinen rakenne saattaa kuitenkin muodostua uhkaksi demokratian täysimääräiselle toteutumiselle. Järjestämivastuusta (maakunta) eriytetty palvelutuotanto (palvelulaitos) etäännyttää demokraattisesti valitun valtuuston palvelutuotannon operatiivisesta toiminnasta. Maakunnan tehtäväksi jäävä strateginen konserniohjaus ei mahdollista nopeaa reagointia palvelutuotannossa mahdollisesti ilmeneviin ongelmiin, mikä rajoittaa merkittävästi valtuuston vaikutusvaltaa. Esitykseen sisältyvät kirjaukset, joilla lisätään asukkaiden suoria osallistumismahdollisuuksia ovat demokratiaa lisääviä elementtejä.

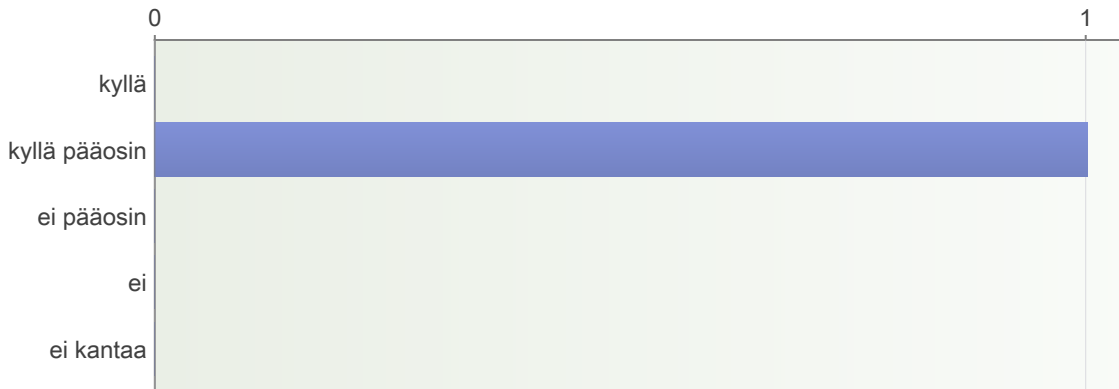
Asukkaiden osallisuutta koskeva sääntely maakunnissa vastaa kuntalain sääntelyä. Maakuntavaltuuston tehtävänä on luoda edellytykset asukkaiden suoralle osallistumiselle. Ehdotus maakuntalaiksi antaa tähän toimivat puitteet. Paikallinen itsehallinto on tarkoittanut päätösvallan hajauttamista. Uudistuksen myötä valtion ohjaus tulee vahvistumaan. Uudistuksessa markkinaohjaus tulee vahvasti ohjausmekanismina mukaan sote-palvelujen järjestämiseen ja uudistuksessa tulisikin luoda maakunnille edellytykset alueellisten erityispiirteiden huomioimiseen päätöksenteossa erityisesti palveluiden tuotantotavasta päättämisessä. Ohjausjärjestelmät,

niiden keskinäiset suhteet ja käytännön toteutuminen eivät esityksestä vielä riittäväsi tule esille.

Ohjausjärjestelmien monimutkaisuus ei saa muodostua esteeksi palveluintegraatiolle ja kokonaiskustannusten hillinnälle.

6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

Vastaajien määrä: 1

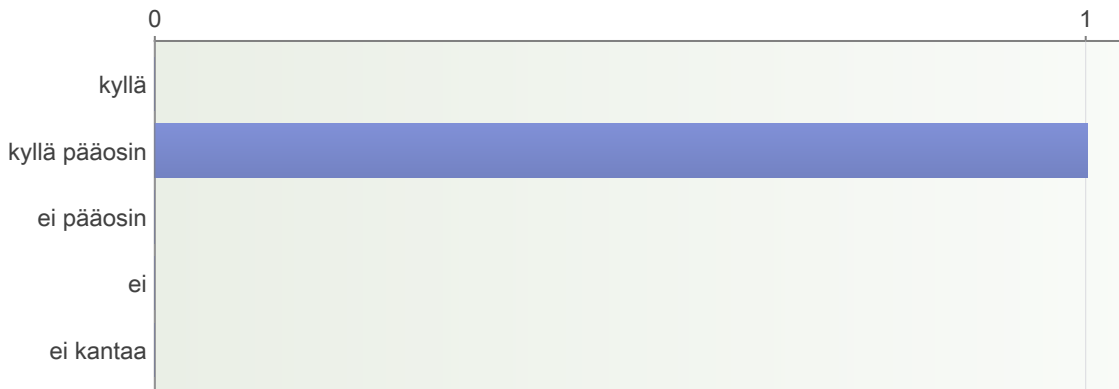

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakuntalaki muodostaa hyvän yleislain maakuntien toiminnan pohjaksi. Lakiesitystä olisi kuitenkin mahdollista parantaa poistamalla palvelukeskuksiin liittyvä velvoittava sääntely ja mahdollistamalla monipuolisempi yhteistyö maakunnan ja kuntien välillä. Esityksessä maakuntien rakenne ja toiminta on säädetty liian hajanaiseksi. Liian hajallaan oleva organisaatorakenne rajoittaa väistämättä toimielinten suoraa operatiivista päätösvaltaa ja siten myös maakuntakonsernin reaktiokykyä. Erityisesti maakuntalain 16 luvun säätämät valtakunnalliset palvelukeskukset luovat asetelman, jossa maakuntakonsernin operatiivinen johto saattaa jäädä vaille ratkaisuvaihtoehtoja, mikäli palvelukeskukset eivät kykene jostain syystä tuottamaan niiden tehtäväksi asetettua palvelua. Lain 125§ määrää maakunnille palvelukeskusten käyttöveloitteen. Tästä veloitteesta tulisi luopua kokonaan. Maakuntien ja kuntien rajapinnat tulee saada esitettyä joustavimmiksi. Lain 6 §:n sisältyvät kirjaukset, jonka mukaan alueen kaikkien kuntien tulee olla mukana sopimuksissa, joilla tehtäviä siirretään maakunnille, on epärealistinen. Keskuskaupungeille tulee antaa mahdollisuus hoitaa ko. pykälässä määrättyjä tehtäviä itse. Toisaalta pienissä kunnissa saattaa syntyä tilanteita, joissa vaikkapa omaisuus- ja henkilösiirtojen takia voisi olla järkevää hoitaa toimintoja yhteistyössä maakunnan kanssa tai antaa ne kokonaan maakunnan hoidettaviksi. Tällaisia tehtäviä liittyy esimerkiksi tukipalveluihin, joita lakiluonnoksissa esitetään siirrettäviksi maakuntien palvelukeskuksiin. Tehtäväjaon sopimuksellisuus kuntien ja maakuntien välillä tulisi ulottaa koskemaan myös muita kuin 6 §:ssä mainittuja tehtäväaloja. Tämä edistäisi kustannustehokkuutta pienemmissä kunnissa, koska osa tehtävistä voitaisiin keskittää maakunnalle. Tällöin maakunnan ja kuntien yhtymäpinta muuttusi joustavammaksi ja mahdollistaisi tehokkaamman yhteistyön. Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut poikkeavat hankinta-, toimitila- ja ict-palveluiden tuottamisesta ja siltä osin palvelukeskusmallin mukainen tarkastelu on irrallista ja vaikeaa. Muiden toimintojen osalta keskittämiseen liittyvät järjestelyt ovat tarpeellisia. Talous- ja henkilöstöhallinnon keskittämiseksi asetetut tavoitteet voidaan parhaiten saavuttaa usean tukipalveluyksikön mallilla. Talous- ja henkilöstöhallinnossa toimii jo lähtötilanteessa lukuisia julkisomisteisia ja yksityisen sektorin tuottaja organisaatioita ja markkinoilla on tervettä kilpailua. Esim. alueelliseen yhteistyöhön perustuen tukipalveluja tuottavat tahot voisivat tuottaa talous- ja henkilöstöhallinnon palveluita myös kunnille, mikä varmistaisi, että talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelut olisivat tuotettavissa tehokkaasti myös kuntien tehtävien tarpeisiin.

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

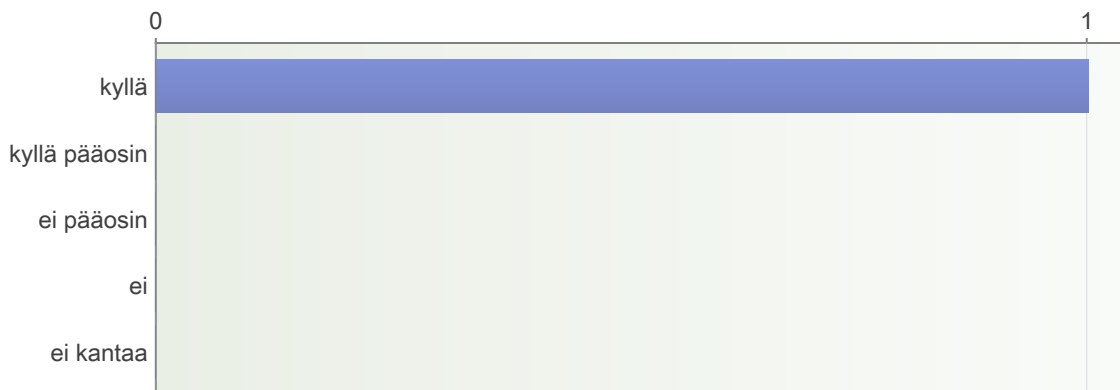
Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Kunta-maakunta –suhteen arviointia: Maakunnalla on 25 lakisääteistä tehtävää. Maakuntalakiluonnoksessa maakunnan toimiala on tiukasti rajoitettu ja se voi hoitaa vain laissa mainittuja tehtäviä. Lakiluonnoksen mukaan kunnat voivat siirtää maakunnalle lakisääteisiin tehtäviin liittyviä tehtäviä vain, mikäli kaikki maakunnan kunnat ovat yksimielisiä ja rahoittavat toiminnan. Rajaus ei mahdollista kuntien ja maakunnan päätöksiin ja sopimukseen perustuvaa tehtäväjakoja. Maakuntalain tulisi kuntalain tapaan mahdollistaa erilaiset paikallisiin ja alueellisiin erityispiirteisiin pohjautuvat yhteistyön ja sopimisen muodot. Maakuntalakiluonnoksen 15 §:n säännös (maakunnan ja alueen kuntien neuvottelumenettely) on tärkeä, mutta riittämätön. Se turvaa maakunnan ja alueen yhteistyön poliittisen tason tarkastelun, mutta ei mahdollista maakunnan ja kunnan sopimuksia tuotannon ja järjestämisvastuun siirrosta. Kyseistä pykälää laajentamalla ja poistamalla liian tiukat tehtäväaloja koskevat rajoitukset 6 §:stä, voitaisiin maakuntien ja kuntien rajapintaa joustavoittaa ja näin antaa tilaa uusille alueellisen tason ratkaisuille. Maakuntalakiluonnoksen 7 §:n mukaan maakunta voisi sopia järjestämisvastuun siirrosta kunnalle, silloin kun siitä erikseen säädetään laissa. Sääntelytapaa tulisi muuttaa siten, että sopiminen olisi aina mahdollista, jollei sitä erikseen kielletä. Kunnan ja maakunnan jäykkä toimivaltaraja uhkaa aiheuttaa päällekkäisyyksiä ja palveluaukkoja. Sopimusjärjestelyt tulisi mahdollistaa. Kuntien vastuut ja tehtävät terveyden ja hyvinvoinnin osalta tulisi määritellä ja selkeyttää. Myös esim. oppilashuoltoon liittyvät vastuujaoit tulee mahdollistaa siten, että pienten kuntien oppilashuollon henkilöstön saatavuus turvataan (kuraattori-, koulupsykologi-, kouluterveydenhuollon palvelut samalla järjestäjällä), sama koskee myös muita yhteensovittavia palveluja. Lähtökohdaksi ympäristöterveydenhuollon mahdolliselle kunnallisen järjestämisvastuun kriteerille tulisi olla nykyinen laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminnasta. Kasvupalveluiden (työllisyys- ja elinkeinoasiat) osalta maakunnan tulee voida sopia alueen kuntien kanssa tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä, työjaosta ja resurssien kohdentamisesta. Valtiolta maakunnalle siirtyvät tehtävät tulee rahoittaa rahoitusperiaatteen mukaisesti kokonaan valtion varoista. Kuntien työllisyys- ja yrityspalveluihin suuntaamat panostukset säilyvät kunnilla alueen ja kunnan elinvoiman tukemisen resursseina ellei maakunnan ja maakunnan kuntien, taikka maakunnan ja yksittäisen kunnan kesken toisin sovita. Aluekehittämismääräysten tehtävien siirto maakunnalle on tarkoituksenmukaista. Maakunnille ja kunnille tarjottavien pelastustoimen tehtävien osalta pelastustoimen järjestäminen 18 maakunnalliseen palvelulaitokseen olisi parempi ratkaisu, kuin pelastustoimen järjestäminen viiden maakunnan tehtävänä. Yksityisten palvelutuottajien mahdollisuus toimia ensihoidon palveluntuottajina on mahdollistettava. Pelastuslaitoksen osaaminen häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisessa, valmiussuunnittelussa sekä

harjoittelusta on pystyttävä tosiasiallisesti hyödyntämään jatkossakin.

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

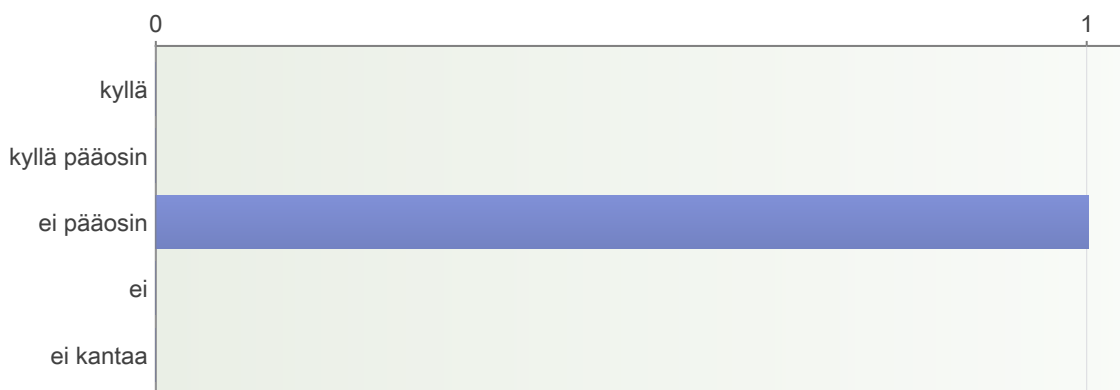

Avoimet vastaukset: kyllä

- Kansalaisten osallisuuden edistäminen vaatii jatkuvaa arviointia, jotta kansalaisyhteiskunnan kehittyminen saadaan turvattua.

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

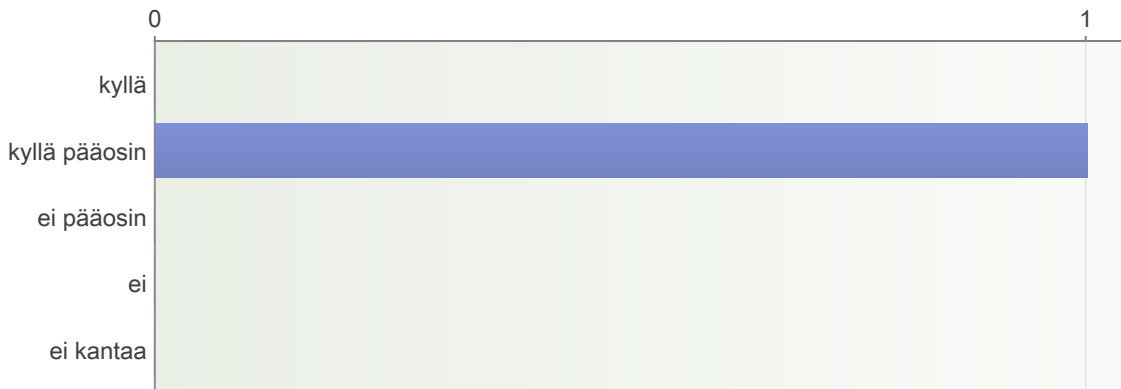
Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Maakunnan palvelulaitoksen rooli julkisena tuottajana ja toisaalta tosiasiallisesti myös järjestämisen toteuttajana vaatii selkeyttämistä, jotta soten järjestämisvastuu ei pirstaloidu. Maakuntajärjestäjän (suhteessa palvelulaitokseen ja valinnanvapauden piirissä oleviin tuottajiin) ja palvelulaitoksen (suhteessa omiin yhtiöihin ja hankinnan kautta muihin palveluntuottajiin) todellinen mahdollisuus sopimusohjauksen ja valvonnan keinoin suhteessa palveluntuottajiin on epäselvä ja tehtävänä vaativa. Julkisen palvelutuotannon yhtiöittämisvelvoite on

hankala ja saattaa johtaa julkisen tuotannon pilkkoutumiseen tai lukuisten palvelulaitoksen eri yhtiöiden viidakkoon. Maakuntalain 118 § ja sote-järjestämislain 24 § ovat tulkinnanvaraisia ja velvoite yhtiöittää julkista tuotantoa muussa kuin laajan valinnanvapauden tilanteessa on selkeytettävä.

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

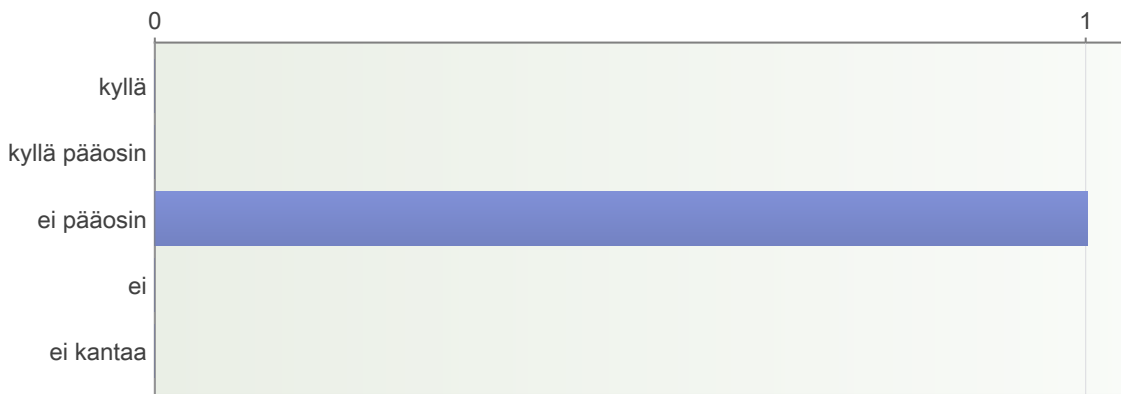
- Julkisen talouden suunnitelman, maakuntastrategian, palvelustrategian ja palvelulupauksen toteutuminen edellyttävät vahvaa järjestäjän roolia. Rahoituksen yleiskatteellisuus tukee maakuntien itsehallintoa, erityispiirteiden huomioimista ja talouden ohjausta. Laskennallinen rahoitusperuste mahdollistaa nykyistä paremmin alueen palvelutarpeisiin vastaamisen. Aidon vuoropuhelun varmistaminen valtion ja maakuntien välillä on tärkeää. Maakuntalain 12 §:ssä säädelty investointien ohjaus tulee poistaa. Mikäli valtioneuvostolla on oikeus estää maakuntien investoinnit, maakunnat eivät voi kehittää palvelutarjontaansa oman harkintansa mukaisesti.

11. 9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Ei vastauksia.

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

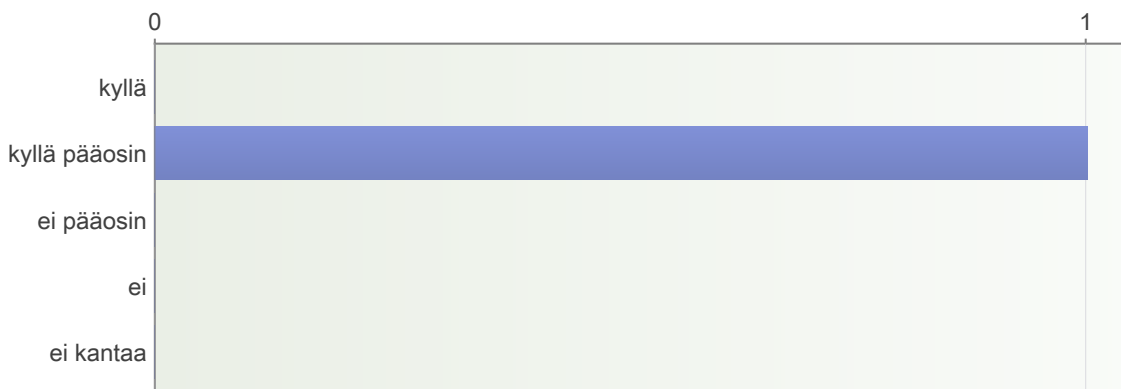

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Lakitekstin termi "lähellä" vaatii tarkempaa määrittelyä siten, että sillä ei tarkoiteta pelkästään fyysistä etäisyyttä. Tällainen määrittely mahdollistaa sähköisten palvelujen ja kotiin vietävien palveluiden kehittämisen. Laissa tulisi keskittyä nimenomaan yhdenvertaisuuteen ja saatavuuteen. Innovatiiviset palvelumallit tulee mahdollistaa. Valinnanvapausmallin toteuttamistapa on asukkaiden palvelujen saatavuuden kannalta olennaista. Pitkien etäisyyksien ja harvan asutuksen alueiden kuntien palvelujen tosiasiallinen saatavuus ja saavutettavuus on varmistettava. Silti tietynasteinen palveluiden keskittäminen erityisesti vaativien hoitojen ja palvelujen osalta turvaa palvelujen laatua ja edesauttaa kokonaiskustannusten hillintää. Sosiaalityön ja sosiaalipalvelujen osalta ei lausuntoa annettaessa ole tietoa siitä, mitä sosiaalipalveluja on tarkoitus tuottaa keskitetysti erityistason sairaanhoidon lisäksi.

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

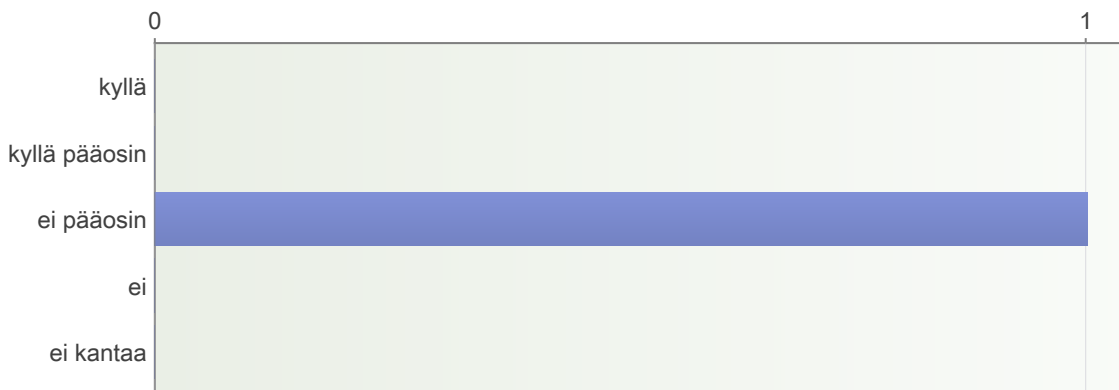
Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Suhde itsehallintoon tulee selvittää. Yhteistyöalueiden (yty) tehtävänä on huolehtia alueellisesta yhteensovittamisesta, kehittämisestä ja yhteistyöstä, sekä varmistaa ettei synny palvelukatveja eikä tehdä

päällekkäisiä rakennus- tai laiteinvestointeja. Tehtävänä on lisäksi varmistaa, että määriteltyyn palveluverkkoon riittää osaajat, joista on kova kilpailu. Yhteistyöalue merkitsee myös yliopistolliselle maakunnalle haastetta, sillä se tuo velvollisuuksia valmistelussa ja koordinoinnissa, mutta ei anna päätöksenteollista oikeutta. 18 §:n yhteistyösopimukseen liittyvä valtioneuvoston toimivalta tulisi poistaa laista. Kirjausta tulisi muuttaa siten, että mikäli yhteistyöalueen maakunnat eivät pääse sopimukseen palvelujen tuottamisesta yhteistyöalueella, päätösvalta siirtyy yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle maakunnalle. Tämä olisi perusteltua, koska näille maakunnille kuuluu 9 §:n mukaan ensihoidon järjestämisvastuu yhteistyöalueella, eli niiden velvoitteet alueella olisivat jo lähtökohtaisesti muita yhteistyöalueen maakuntia laajempia.

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

Vastaajien määrä: 1

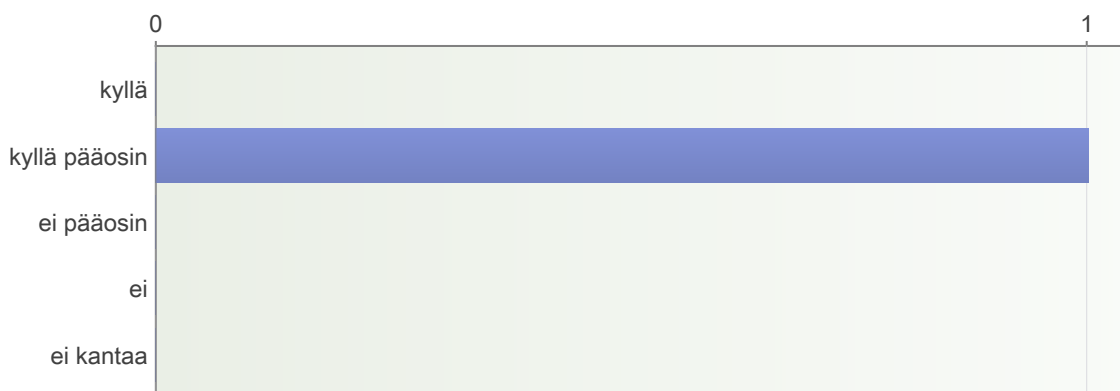
Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Integraation merkitys korostuu erityisesti sellaisten maakunnan asukkaiden kohdalla, joiden palvelutarpeet ovat moninaiset. Tällaisten asukkaiden suhteen on tärkeää, että palveluohjaus ja tiedonkulku toimivat sujuvasti. Valinnanvapausjärjestelmä, jonka sisällöstä ei ole riittävästi vielä tietoa, tulee vaikuttamaan merkittävästi integraation toteuttamiseen ja toteutumiseen. Valinnanvapausjärjestelmä tulisivat toteuttaa vaiheittain ja kokemuksista oppien. Integraation vaikeusastetta lisää maakuntalakiin sisältyvä yhtiöittämisvelvoite, jonka seurauksena maakuntakonsernin monimutkainen ja pirstaloitunut rakenne on suuri haaste integraatiolle. Integraation varmistaminen, ohjausjärjestelmien toimivuus ja järjestäjän vahvan roolin varmistaminen vaatii selkiyttämistä. Integraation toteutuminen edellyttää toimivaa tiedon integraatiota ja asettaa isoja haasteita tietohallinnolle.

15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveyspalveluissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

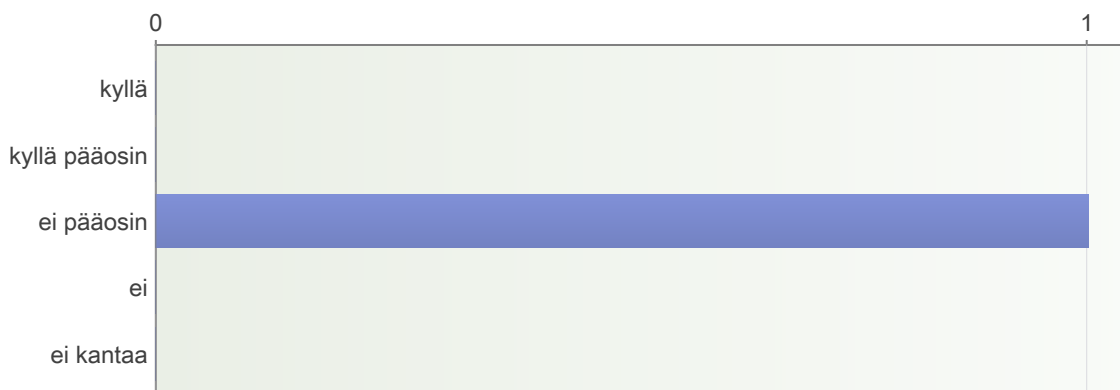

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Palvelujen yhdenvertaisuuden ja kustannusten hillinnän näkökulmasta uudistuksen alkuvaiheessa tarvitaan todennäköisesti vahvempaa valtion ohjausta. Valtion ohjauksen elementtejä on arvioitava uudistuksen edetessä. Lakiin kirjoitetun vuoropuhelun aito toteuttaminen on välttämätöntä. Valtion ohjauksen tulee pääosin olla järjestämiseen liittyvää strategista ohjausta ja alueelle tulee jättää autonomiaa maakunnan olosuhteiden huomioon ottamiseen sekä alueellisen demokratian toteuttamiseen. Nyt esityksessä valtion ohjaus on ulottumassa operatiiviselle tasolle asti, mikä ei ole tarkoituksenmukaista.

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

Vastaajien määrä: 1

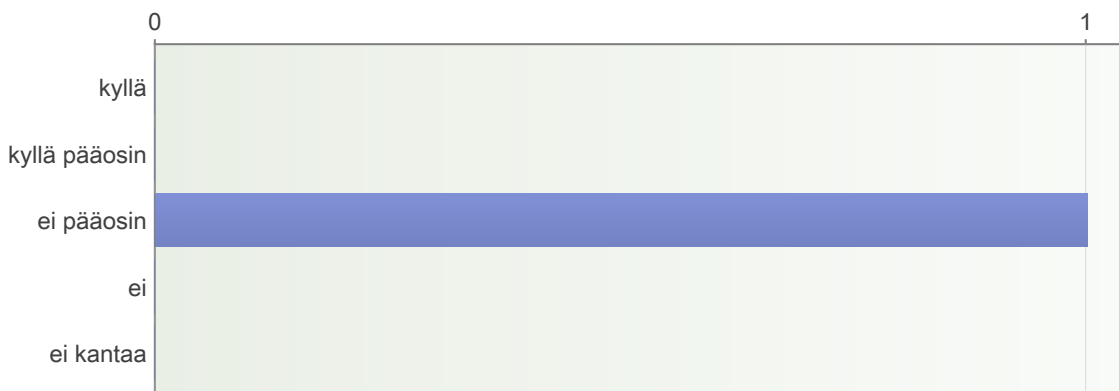

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Pykälän perusteluissa esitetään säätelyn tavoitteeksi parantaa johtamista sekä kustannusten hallintaa ja laadun kehittämistä. Tästä ei ole kuitenkaan takeita; päinvastoin johtamisen voi olettaa vaikeutuvan, kun johdettavien yhteisöjen määrä kasvaa. Eriyttäminen johtaa hallinnon monikertaistumiseen ja nostaa siten kustannuksia. Sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyy sellaista julkisen vallan käyttöä, että niiden tuottaminen yhtiömuotoisesti ei ole yksilön perusoikeuksien kannalta hyväksyttävää. Julkista valtaa voi käyttää vain viranomainen, jolle valta on lailla määrätty. Mikäli sote-palveluja ulkoistettaisiin, saattaa syntyä tilanteita joissa joku muu taho kuin viranomainen käyttäisi julkista valtaa. Myös palvelulaitoksen oikeus käyttää julkista valtaa tulee tuoda paremmin esiin lakiesityksessä. Esityksessä ei ole pykälää, jonka nojalla palvelulaitos voisi käyttää julkista valtaa, vaan laki esittää toimivaltaa siirrettäväksi maakunnan hallintosäännön avulla. Tämä ei ole asukkaiden oikeuksien kannalta hyväksyttävä järjestely. Sote-järjestäjän vahvalle roolille tulee luoda edellytykset mm. vahvan tietojohdamiseen perustuvan osaamisen kautta ja taata ohjausjärjestelmien toimivuus. Maakunnan palvelulaitoksen rooli julkisena tuottajana ja toisaalta tosiasiallisesti myös järjestämisen toteuttajana vaatii selkiyttämistä. Sote-järjestäjän (suhteessa palvelulaitokseen ja valinnanvapauden piirissä oleviin tuottajiin) ja palvelulaitoksen (suhteessa omiin yhtiöihin ja hankinnan kautta muihin palveluntuottajiin) todellinen mahdollisuus vaikuttaa pelkkien sopimusohjauksen ja valvonnan keinoin suhteessa palveluntuottajiin on epäselvä ja tehtävänä vaativa. Tämä edellyttää vahvaa järjestämisosaamista. Rooli maakuntajärjestäjän ja valtion välillä vaatii selkiyttämistä. Samoin maakuntajärjestäjän ja palvelulaitoksen keskinäiset roolit ja työnjako.

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

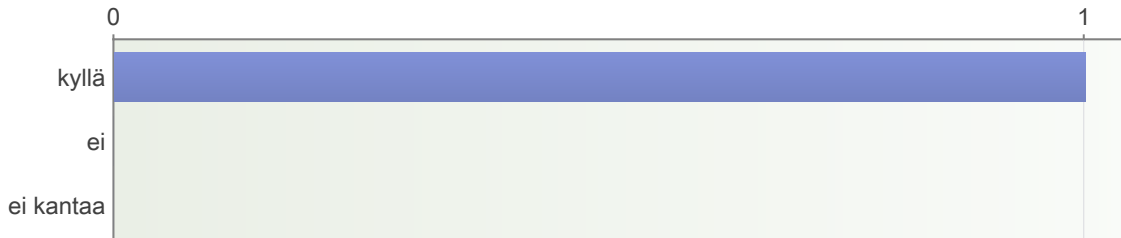
- Yhtiöittämisvelvoite vaikeuttaa johtamista ja palveluketjujen integraatiota. Se tuo myös ongelmia julkisen vallankäytön näkökulmasta. Palvelulaitoksen tytäryhtiöt toimisivat erillisinä yhteisöinä palvelulaitoksiin nähden ja ne eivät kuuluisi ehdotettujen palvelukeskusten palveluiden piiriin. Tämä sulki ne kokonaan ulos maakuntien ICT-ratkaisuista eikä mahdollistaisi nykyisten kuntakiinteistöjen hyödyntämistä niiden siirtyessä kiinteistöistä vastaavan palvelukeskuksen hallintaan. Julkisen vallan käytön vastuiden on oltava selkeät ja yksiselitteiset. Palveluintegraation vaarantuminen estäisi uudistuksen tavoitteiden toteutumisen (palvelujen yhdenvertainen saatavuus, palvelujen laatu ja kokonaiskustannusten hillintä).

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Ei vastauksia.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

Vastaajien määrä: 1

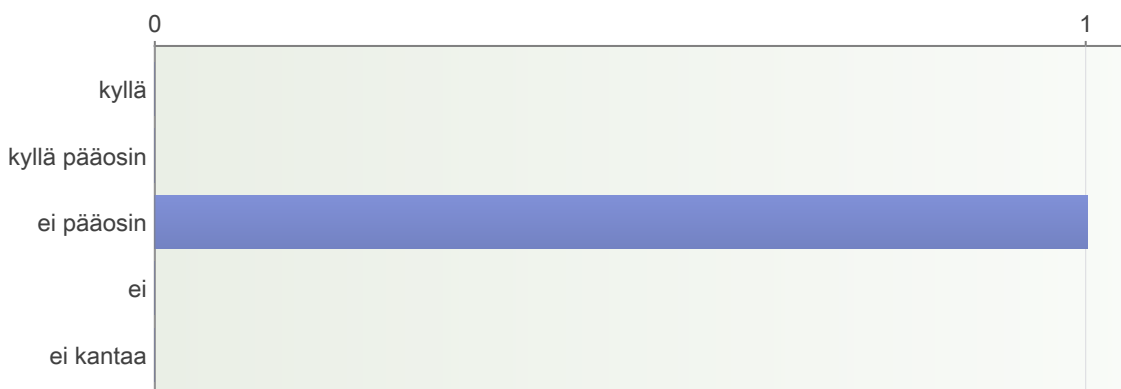
Avoimet vastaukset: kyllä

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Väliaikaisen valmistelutoimielimen rooli on epäselvä. Voidaan kysyä, voiko toimielin toimia ilman poliittista harkintaa. Väliaikaisen valmisteluelimen ja maakuntahallituksen väliseen siirtymään sisältyy riski, että valmistelutoimielimen keskeneräiset valmisteluasiat jäävät kesken tai että valmistelu hidastuu. Koska aikataulu

ennen vuotta 2019 on erittäin tiukka, toimivaltuudet ja niiden siirtymät on määriteltävä tarkasti. Väli aikaishallinnon riittävästä (valtion) rahoituksesta tulee huolehtia.

22. 20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiassa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

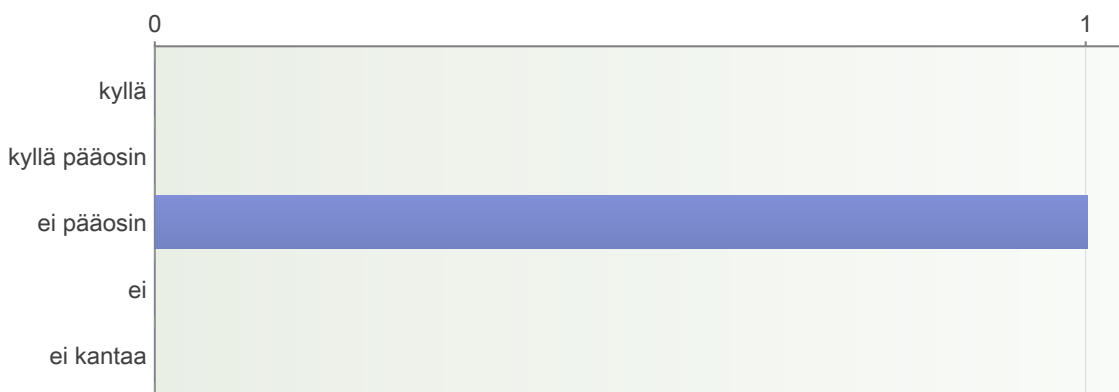
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

23. 21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

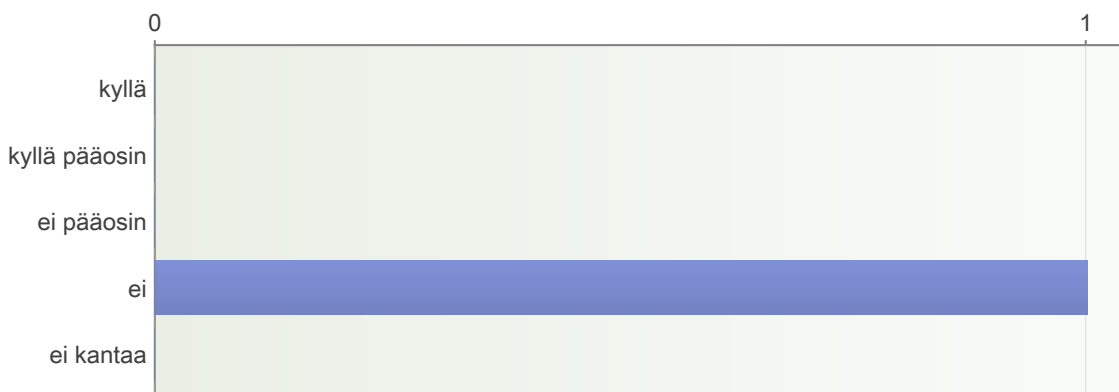
24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Toimitila- ja kiinteistöratkaisuun liittyy omistusoikeuden suojaan liittyviä ongelmia, jotka tulee selvittää. Tulee varmistaa, ettei kunnille aiheudu omistamiinsa sote-kiinteistöihin liittyviä taloudellisia riskejä ja seuraamuksia. Siirtymäkauden sitovan vuokrausjakson tulee olla esitettyä (3+1 vuotta) pidempi, vähintään 5 vuotta, jotta kunnat voivat varautua ja valmistautua mahdollisiin palveluverkon muutoksiin. Lainvalmistelun yhteydessä on varmistettava, että siirtymäkauden jälkeen mahdollisesti tyhjilleen tai vajaakäytölle jäävistä kiinteistöistä ei aiheudu kunnille taloudellisia vaikeuksia. Mahdolliset omaisuusjärjestelyjen taloudelliset vaikutukset on korvattava kunnille. Kuntien ja kuntayhtymien omistamien kiinteistöjen järjestelyitä ja yhtiöittämiä tulee kohdella uudistuksessa varainsiirtoverotuksessa samalla tavalla. Eri toimijoiden palvelutuotantotilojen yhteiskäyttö palvelutuotannossa tulee mahdollistaa. Kiinteistöjen purkamisen avustusjärjestelmän luominen kunnille.

25. 23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Kunnan oikeus päättää veroprosentistaan kuuluu perustuslaissa turvattun kunnallisen itsehallinnon ytimeen. Kunnan toiminnan rahoitus tulee turvata.

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

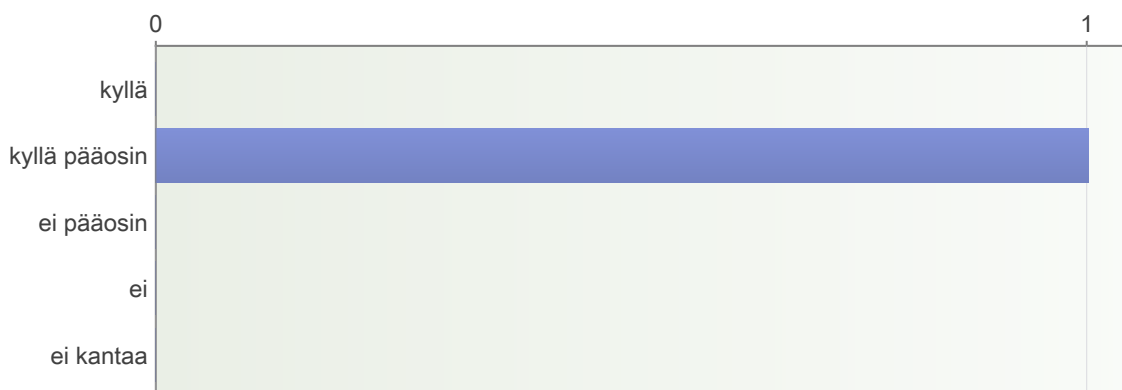
- Uudistus on tärkeä ja sen toimeenpanolle on varattava riittävästi aikaa esim. vuoden 2022 loppuun saakka.

27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaantuloista.

Ei vastauksia.

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

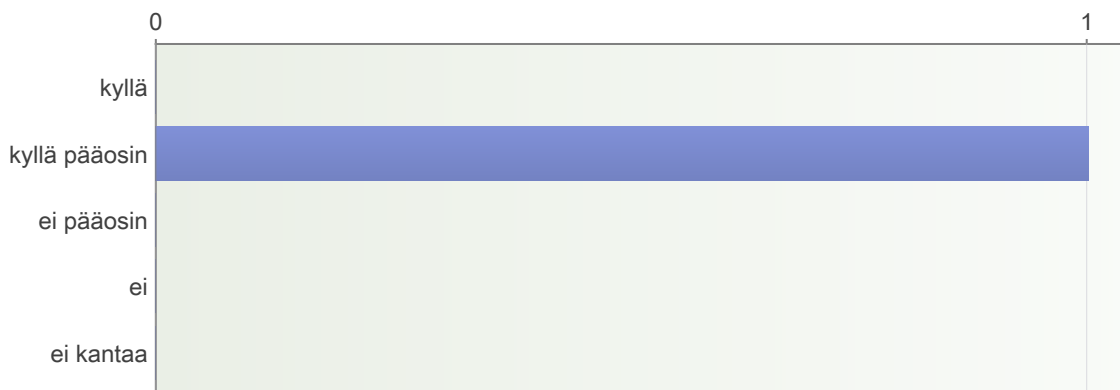

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Aidon vuoropuhelun varmistaminen valtion ja maakuntien välillä on tärkeää resurssiohjaukseen liittyen. Maakuntajärjestäjällä tulee olla riittävät mahdollisuudet ohjata myös rahoituksen näkökulmasta vaikuttavien ja asiakaslähtöisten palvelujen toteuttamista. Seurannan ja arvioinnin maakunnalliset ja kansalliset vastuut on määriteltävä selkeästi. Maakuntaverotusta tulee ruveta valmistelemaan.

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

Vastaajien määrä: 1

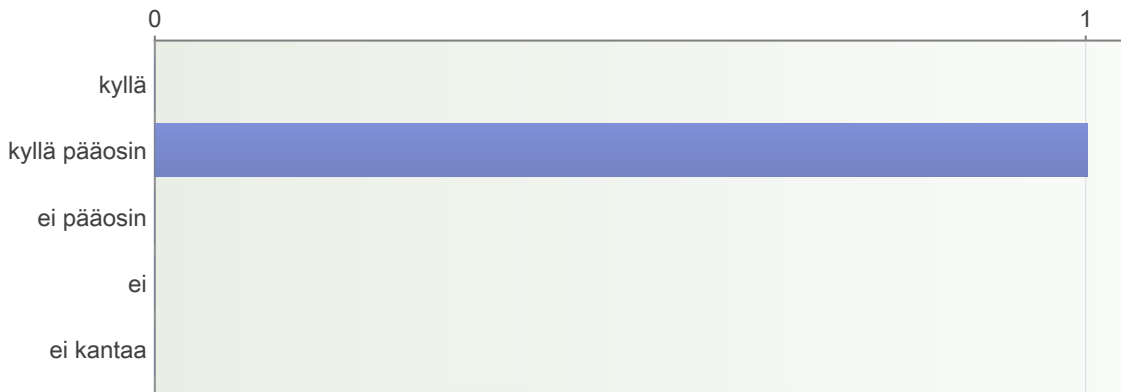

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Jos maakuntien tehtävät tulevat poikkeamaan olennaisesti lainvalmisteluvaiheen tilanteesta, on ehdotettuja valtion rahoitusperiaatteita tarkasteltava uudelleen. Asiakasmaksusäännösten uudistamistyö käynnistyy vuoden 2017 aikana, minkä vuoksi maksujen ja maksukertymien muutosta ei tässä vaiheessa ole mahdollista arvioida. Maakuntien perimien asiakas- ja käyttömaksujen maksutuotossa voi uudistuksen voimaantulon jälkeen olla edelleen merkittäviä maakuntakohtaisia eroja, jotka johtuvat mm. palvelujen käyttäjien tulorakenteen vaihtelusta. Maakuntaindeksiä ja siihen kytkeytyviä menorajoittamia on uutena toimintamallina arvioitava mm. vaikuttavuuden sekä maakuntien palvelutarpeiden kehityksen näkökulmista. On myönteistä, että lakiesityksen mukainen arviointimenettely haastaa maakunnat nopeisiin talouden tehostamistoimiin. Onko siirtymäajan jälkeinen kahden vuoden tarkastelujakso kuitenkin liian lyhyt? Yliopistosairaaloille kuuluvien lisätehtävien ja vastuiden osalta voidaan perustellusti nähdä tarve valtiolta tulevaan erillisrahoitukseen alueiden välisen tasavaruuden ja oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi. Näin voidaan yksiselitteisesti sanoa ainakin lääkäreiden koulutuksen ja tutkimuksen osalta, joita on nykyisin rahoitettu erillisesti valtion rahoilla. Sote-linjausten perusteella voidaan arvioida, että toiminnot joiltakin osin tulevat keskittymään nykyistä harvempiin yksiköihin. Myös investoinnit ja niihin varautuminen jää harvempien harteille. Tällöin myös niiden huomioiminen rahoituksessa muodostuu nykyistä tärkeämmäksi.

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Muutos menoperusteisesta tarveperusteiseen rahoitukseen on myönteinen. Siirtymäaikaa ei tule pidentää, vaan paremminkin arvioida sen mahdollista lyhentämistä. Ottaako rahoituskriteeri riittävästi huomioon harvaan asutun maaseutumaisen toimintaympäristön erityispiirteet? On nähtävissä, että maakunnittaiset suhteelliset tarve-erot kasvavat tulevaisuudessa entisestään. Tämän on heijastuttava myös tarveperusteiseen rahoitukseen. Hyte-kertoimen osuus rahoituksesta on pieni (1%) ja siihen suhteutettuna määräytymiskriteerit ovat jokseenkin monimutkaiset ja haastavat hahmottaa maakunnissa. Kriteerien huomiointi monituottajamalliin ja valinnanvapauteen liittyen edellyttää lisämäärittelyä. Nykyinen tietoperusta ja tietojärjestelmät edellyttävät kehittämistä hyte-ohjausmekanismin toteutumiseksi.

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

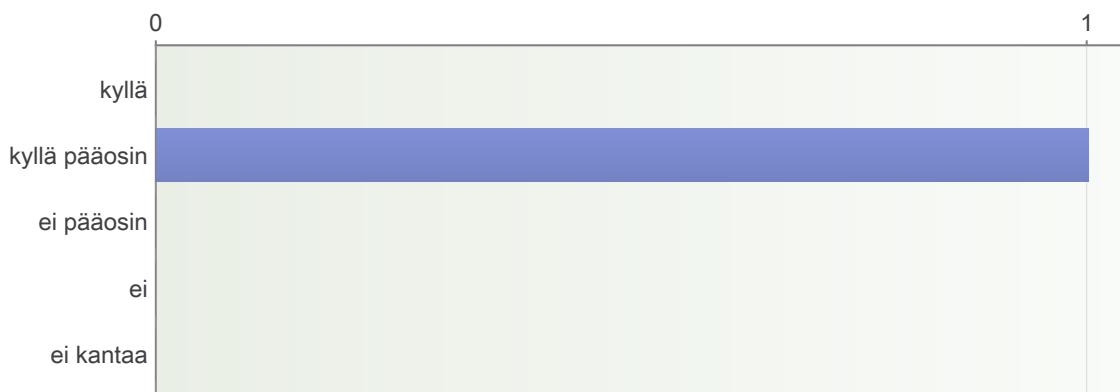

32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Ei vastauksia.

33. 31. Pidätekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena?
(erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Vastaajien määrä: 1

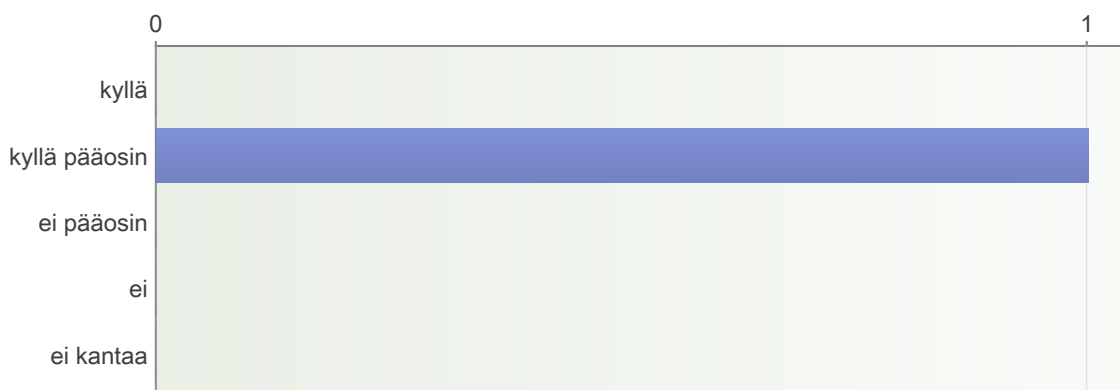
Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Ei vastauksia.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

Vastaajien määrä: 1

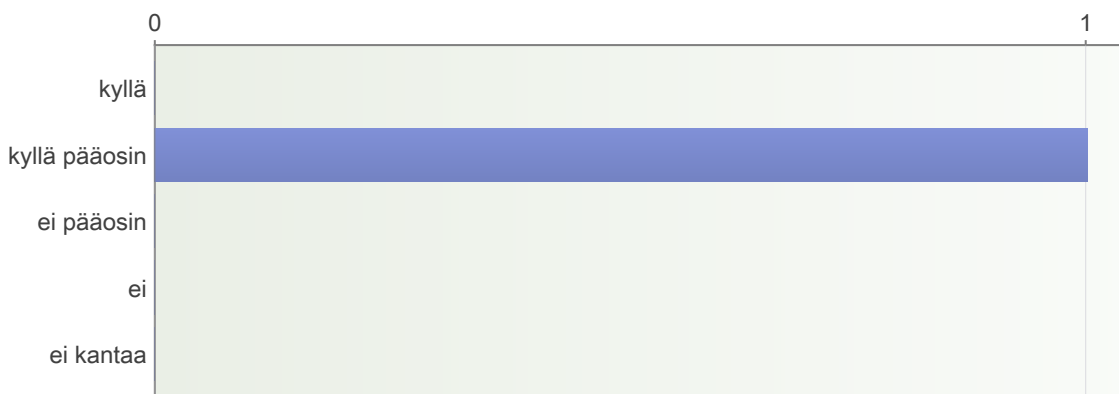
Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Keskeistä on toimivan kustannus- ja rahoitusrakenteen varmistaminen kokonaisuutena (valtionosuusjärjestelmän sopeuttaminen maakuntauudistukseen). Kuntakohtaiset vaikutukset ja niiden erot

ovat kansallisella tasolla kuitenkin merkittäviä. Pienten ja maaseutumaisten kuntien mahdollisuudet toimia ja kehittyä myös uudistuksen jälkeen tulee varmistaa. Syrjäisyysluvun nykyiset määräytymisperusteet kohtelevat olosuhteiltaan samantyyppisiä kuntia hyvin epäoikeudenmukaisesti. Perusteet tulee uusia. Vesivoimalaitosten kiinteistövero tulee jättää kokonaisuudessaan pois verotuloihin perustuvasta valtionosuuksien tasausjärjestelmästä. Perustelu: Voimalaitosten kiinteistövero ei ole perusluonteeltaan kiinteistövero, vaan korvaus joen valjastamisesta aiheutuvasta pysyvästä haitasta voimalaitospaikkakunnille. Perusteena erillisen voimalaitoksia koskevan kiinteistöveropykälän laatimiseen on ollut myös tarve turvata voimalaitospaikkakuntien tulonmuodostus. Koska automatisaation johdosta voimayhtiöitten työpaikat ovat pääosin poistuneet ko. paikkakunnilta, ovat myös yhteisövero- ja kunnallisverotulot loppuneet. Tällöin kiinteistöveron osoittaminen kokonaisuudessaan voimalaitospaikkakunnille on entistäkin perustellumpaa.

36. 34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

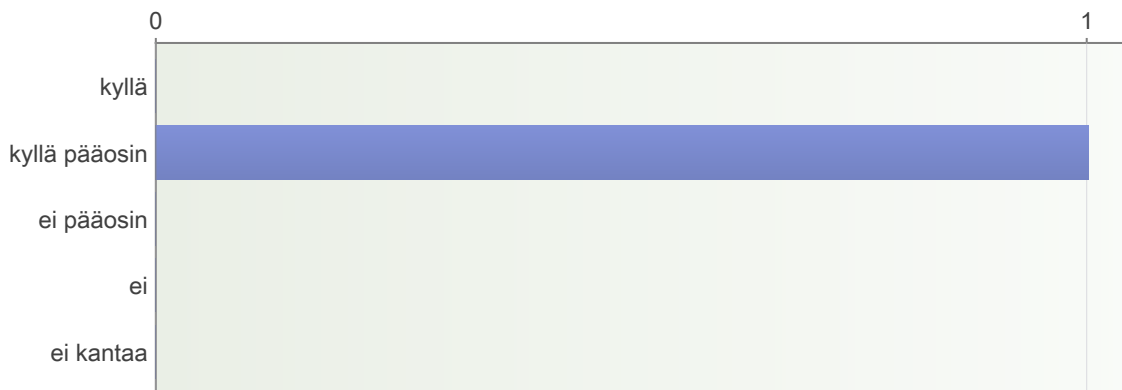
- Kuntien keskeinen rooli hyvinvoinnin- ja terveydenedistämistyössä huomioiden hyte-kriteerin määräytymisperustetta on tarpeen selkeyttää.

37. 35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Ei vastauksia.

38. 36. Pidätekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakuntien näkökulmasta muutokset ovat hyväksyttäviä. Jatkossa tulee arvioida verotuksen kannustinelementtejä maakuntien asiakaslähtöiseen, vaikuttavaan ja kustannustehokkaaseen palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen.

39. 37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Ei vastauksia.

40. 38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

41. 39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

42. 40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Ei vastauksia.

43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Utajärven kunta saa mahdollisuuden keskittyä kunnan edelleen järjestämien kuntapalvelujen lisäksi alueen elinvoiman, hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden kehittämiseen. Pohjois- ja Itä-Suomen harvaan asutuilla alueilla, missä ei ole voimakasta valtiollista tai yksityissektoria, kunta tulee yhä enemmän olemaan kehittämisen moottori. Jotta tehtävä voi onnistua, kunnille tulee varmistaa riittävät voimavarat tehtävän suorittamiseen.

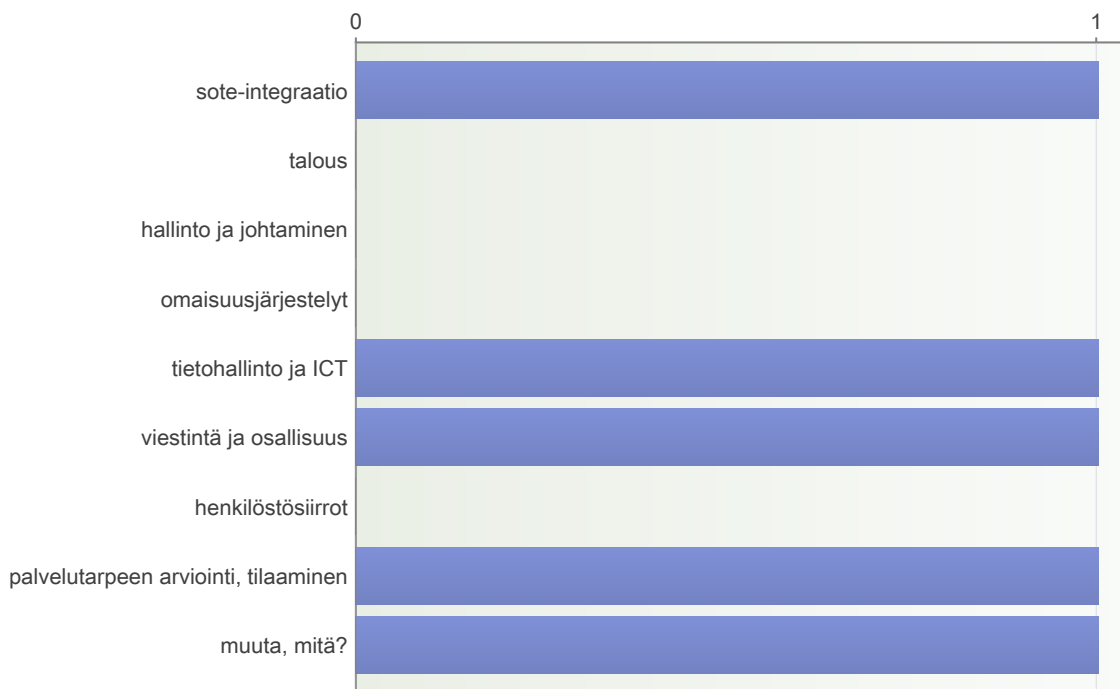
44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Vastaajien määrä: 1

- Pääsääntöisesti kyllä huomioiden rahoituksen tarveperusteisuus ja yleiskatteellisuus. Jos maakuntien tehtävät tulevat poikkeamaan olennaisesti lainvalmisteluvaiheen tilanteesta, on ehdotettuja valtion rahoitusperiaatteita tarkasteltava uudelleen. Jotta perustuslain 10 pykälässä tarkoitettu edellytys riittävien sote-palvelujen järjestämisestä maakunnassa toteutuu, on rahoituksen määräytymisperusteiden tarkistaminen määräajoin välttämätöntä.

45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita usemman vaihtoehdon)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: muuta, mitä?

- sote-integraatio Tietojärjestelmät, tiedon integraatio ja tietosuojalainsäädännön muuttaminen integraatiota tukevaksi, tietohallinto ja ICT digitalisaation johtaminen (sekä tietohallinnon mutta erityisesti maakunnan palveluiden järjestämisen vastuualueilla, ei koske yksin sotea) kokonaisarkkitehtuurityö johtamisen työvälineeksi (JHS-suositus ei ole riittävä ohjausmekanismi, tarkastelussa huomioitava koko maakunnan järjestämisvastuulla oleva kokonaisuus, ei yksin sote; ainakin soten osalta on KA-työssä tarve tarkastella myös palvelutuotantoa tarvittavalta osin) kyberturvallisuus ja tietoturva (VAHTI-työ antaa hyvän pohjan, mutta tarvitaan nykyistä vahvempaa ohjausta ja konkreettista tekemistä, jotta ICT-varautuminen saadaan osaksi johtamista).viestintä ja osallisuus Sähköiset työkalut. palvelutarpeen arviointi, tilaaminen Kansallisen tason tietojohdamisen työkaluja

46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Ei vastauksia.

47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.